

ਐਸ. ਐਸ. ਸਾਰੋਂ ਅਤੇ ਰਾਮੋਦਰ ਜੈਨ, ਜੇ. ਜੇ.

ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ— ਜਵਾਬਦੇਹ

2012 ਦਾ CWP ਨੰ. 6715

ਅਗਸਤ 12, 2016

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਧਾਰਾ 164(1 ਏ), 162, ਅਤੇ 309— ਸੰਵਿਧਾਨ (ਨੋਟਵਾਂ ਵਾਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003—ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ— ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ— ਆਯੋਜਿਤ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜੂਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਦਿਨ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ , ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜੂਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਆਏ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

(ਪੰ: ੯੪)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ: -

(a) ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਦਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ;

(b) ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਾਊਸ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 41 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਰਾਜ ਸੂਚੀ, ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ: "ਰਾਜ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ; ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ" ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਅਧੀਨ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ

ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ. ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਕੜੀ ਵਜੋਂ।

(c) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ। 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ।

(d) ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਲਾਕਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪੰ: ੯੫)

HC ਅਰੋੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, 2012 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 10167 ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ।

ਏ ਕੇ ਗਾਂਗੂਲੀ, ਨਿਕਿਲੇਸ਼ ਰਾਮਚੰਦਰਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨਿਖਿਲ ਨਈਅਰ, ਏਏਜੀ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਜਤ ਖੰਨਾ, ਡੀਏਜੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, 2012 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 6715 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਅਤੇ 5 ਅਤੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ 2012 ਦਾ 10167.

ਹੋਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਐਸਐਸ ਸਾਰੋਂ, ਜੇ.

(1) ਇਹ ਹੁਕਮ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਭਾਵ 2012 ਦੀ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰ. 6715 ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰ. 10167 ਆਫ 2012 ਸਿਰਲੇਖ 'ਐੱਚ. ਸੀ. ਅਰੋੜਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ', ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਜੋਂ। ਦੋਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸਬੰਧਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ।

(2) ਕੋ-ਵਾਰੰਟੋ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨੂੰ; ਇਸ ਤੋਂ

(S.S. Saron, J.)
 ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ (9 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਆਪਹੁਦਰੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਣਉਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਉਕਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ (91 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜ, ਇਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਤੋਂ 26 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਤੋਂ 26 ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੁਰੰਤ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(3) ਮਿਸਟਰ ਐਚ.ਸੀ ਅਰੋੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ - 2012 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 10167 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 04.05.2006 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ P1) ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਦਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ/ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਤ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਹੂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਨਾ ਦੱਸਣ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ (ਬਜਟ ਅਤੇ ਲੇਖਾ ਸੈਕਸ਼ਨ) ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 09.05.2012 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ P3), ਪੰਜਾਬ (ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ 2) ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ 1.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵੰਡਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਿਤੀ 04.05.2006 (ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਸ਼ਿਕਾ P1) ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 3 ਤੋਂ 23 ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ (ਮੁੱਖੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ/ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ)

(4) ਸ੍ਰੀ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੁਹਾਲੀ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਡੇਰੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(5) ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਸੀ ਅਰੋੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰਾਹਤ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਯੋਗ ਹੈ।

(6) ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਢਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ('ਵਿਧਾਇਕ' - ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀਆਂ-ਆਪਣੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭ, ਜੋ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

(7) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਿਤੀ 04.05.2006 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ (ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ) ਨਿਯਮ, 2006 ('2006 ਨਿਯਮ' - ਸੰਖੇਪ ਲਈ) ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਉਕਤ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। 04.05.2006 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ; "ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ:"।

(8) ਸ੍ਰੀ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਸੀ ਅਰੋੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ - ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ 117 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਹਨ। ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ (9 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ

(S.S. Saron, J.)

ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ, ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 15% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 117 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ 18 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 07.01.2004 ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ 21 ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਉਪ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਹੂਲਤਾਂ। ਇਹ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ (ਨੋਣਵਾਂਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003, ਜੋ ਕਿ 09.07.2004 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਅਤੇ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ, ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਜਾਂ ਸਦਨ ਦੇ ਅਧਿਕਤਮ 15% ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਰਾਇਆ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਫੌਜ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਕਾਫਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ 3,00,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਖਰਚਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਨਿਕਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁਸਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

(9) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ (ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ: 4 ਅਤੇ 5) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ (ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਵਿੰਗ), ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਾਹੀਂ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(10) ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ (ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਵਿੰਗ), ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ (ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 4 ਅਤੇ 5) ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ - 'ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਵਾਬਦੇਹ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ (91 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (1 ਏ) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 164 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਧਿਕਤਮ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਗਲਤ ਹੈ।

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਚੈਨਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ (9 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 ਵਿੱਚ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (1 ਏ) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 15% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(11) ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 166 (2) ਅਤੇ (3) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮ, 1992 ('ਵਪਾਰਕ ਨਿਯਮ 1992' - ਸੋਧ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਿਯਮ, 1994 ('ਅਲੋਕੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮ 1994' - ਸੋਧ ਵਿੱਚ) ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਵਪਾਰਕ ਨਿਯਮ 1992 ਦੇ ਨਿਯਮ 2 (ਬੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਕੌਂਸਲ' ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 163 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ' ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਬਿਜਨਸ ਰੂਲਜ਼ 1992 ਦੇ ਨਿਯਮ 4, 11 ਅਤੇ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਕੌਂਸਲ', ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਿਜਨਸ ਰੂਲਜ਼ 1992 ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਵਿਚ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਤਰੀ-ਇੰਚਾਰਜ ਦੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੂਰਵ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ, 'ਸਥਾਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ' ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ 'ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਆਰਡਰ' ਦੀ ਕਾਪੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਵਪਾਰਕ ਨਿਯਮ 1992 ਦੇ ਨਿਯਮ 19, 21 ਅਤੇ 24 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਜਨਸ ਰੂਲਜ਼ 1992 ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ 'ਕੌਂਸਲ', 'ਮੰਤਰੀ-ਇਨ-ਚਾਰਜ', 'ਮੰਤਰੀ' ਅਤੇ 'ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ' ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਨਿਯਮ 1992 ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਜਨਸ ਰੂਲਜ਼ 1992 ਦੇ ਨਿਯਮ 28, ਉਪ-ਨਿਯਮ (2), ਧਾਰਾ (ix) ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਲਈ ਕੇਸ, ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੂਲਜ਼ 1994 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਭਾਗਾਂ (ਵਿਭਾਗਾਂ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੌਂਪ ਕੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਅਲਾਟ ਕਰੇਗਾ। ਉਕਤ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਚਾਰਜ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(12) *(S.S. Saron, J.)* ਸਾਬਿਤੀ ਦੇ ਮੰਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਪਾਰਕ ਨਿਯਮ 1992 ਅਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਿਯਮ 1994 ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਨੁਸੂਚੀ R1 ਅਤੇ R2 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(13) ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 09.03.2006 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਰਾਹੀਂ 'ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ' ਦੇ ਨਿਯਮ 2 (1) ਵਿੱਚ ਸੋਧ/ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਮੰਤਰੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ: “ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ” ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਣਸੋਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਭਰੋਸਾ, ਗਲਤ ਹੈ। 'ਮੰਤਰੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਖੁਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ, ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਮੰਤਰੀ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਯੋਗ ਹੈ।

(14) ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ-III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਹੁੰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਗੁਪਤਤਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਚੈਨਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਦ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹੁੰ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਈ ਗਈ। ਉਹ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਖ-ਰਖਾਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਯੋਗ ਹੈ।

(15) ਸ੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਨਿਕਿਲੇਸ਼ ਰਾਮਚੰਦਰਨ,

ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ੍ਰੀ ਨਿਖਿਲ ਨਈਅਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਜਤ ਖੰਨਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ,

1919 ਨੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਕੌਂਸਲ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1919 ਦੀ ਧਾਰਾ 52 (4) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 69 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 241 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 1935 ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ।

(16) ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਧਾਰਾ 69 (1) (ਏ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਰਿਮੂਵਲ ਆਫ਼ ਡਿਸਕਵਾਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1937 ('ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937' - ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇਣਾ। ਉਕਤ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952 ('ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952' - ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (f) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਸਦੀ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1959 ('ਸੰਸਦ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1959' - ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਬੀ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਹੋਣ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ।

(17) ਸ੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 154 ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 246 (3) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-2 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੂੰ 'ਰਾਜ ਸੂਚੀ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ. ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 41 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ, "ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ; ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ"।

(18) ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ/ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੀ

(*S.S. Saron, J.*)
 ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 162 ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਤੋਂ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

(19) ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨੋਟਬੁੱਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ (i) ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ; (ii) ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗ/ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; (iii) ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1959 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦਾ ਦਫਤਰ ਧਾਰਾ 3 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਚੀਫ਼ ਟ੍ਰਿਪ, ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਟ੍ਰਿਪ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਪ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਰਗੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਰੈਂਕ ਅਤੇ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਰੱਖਣ ਲਈ।

(20) ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਐਕਟ ਸੰਘ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

(21) ਏ.ਬੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ³ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਉਹੀ ਹਨ ਜੋ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 71 ਜਾਂ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 41 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ- ਉਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦਾ II. ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

309. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐਨ. ਨਾਗਾਰਾਜਨ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ

3(1998) 3 SCC 495

4(1996) 3 ਐਸਸੀਆਰ 682: ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 1942

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੋ। ਸਵਰਨ ਲਤਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਕਤ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(22) ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੂਰਵ-ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਹਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

(23) ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

(24) ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਹਨ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ (9 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਨੂੰ 01.04.2004 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 ਵਿੱਚ 'ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ, ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (1 ਏ) ਅਤੇ (1 ਬੀ) ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਅਨੁਛੇਦ 163 ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 164 ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (1 ਏ) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 164 ਤੱਕ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 15% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 ਦੇ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (1 ਏ) ਅਤੇ (1 ਬੀ) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਅਧੀਨ:

(1) ਅ) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ:

(S.S. Saran, J.)

ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ (91 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਉਕਤ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਲਿਆਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(18) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਦਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਸਦਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਉਸ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਦਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਕੋਈ ਚੋਣ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ।

(25) ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(26) ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਹੈ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

(27) ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਰਿਣਾਮੀ ਸਵਾਲ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ।

(28) ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1919 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਕੌਂਸਲ ਸਕੱਤਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ

ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1919 ਦੀ ਧਾਰਾ 52 (4) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“ਕਿਸੇ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਗੇ, ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਓ।

ਕੌਂਸਲ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਨਖਾਹ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਵੋਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਜੇਕਰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।”

(29) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਕਟ, 1935 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 69 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਧਾਰਾ 241 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੁਣ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1919 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਧਾਰਾ 321 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 395 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(30) ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਧਾਰਾ 69 (1) (ਏ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਧਾਰਾ 69 (1) (ਏ) ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਸ਼ਰਤਿ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ - “(a) ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਆਫ ਦ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਧਾਰਾ 69 (1) (ਏ) ਬਸ਼ਰਤਿ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪ੍ਰੈਵਿੰਸ਼ੀਅਲ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਜਾਂ ਫੀਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(S.S. Sakon, J.)

ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 69 (1) (ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਤਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੋਵੇ। ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੁਝ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇ ਦਫਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਲੰਬਰਦਾਰਾਂ', 'ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ', 'ਸੂਫਦਪੋਸ਼ਾਂ', 'ਜ਼ੈਲਦਾਰਾਂ' ਅਤੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਜਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਕੁਝ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ, ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਕਤ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ। ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (1) 'ਲੰਬਰਦਾਰ', 'ਇਨਾਮਦਾਰ', 'ਸੂਫਡਪੋਸ਼' ਜਾਂ 'ਜ਼ੈਲਦਾਰ' ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਹੋਣ; (2) ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂ ਆਨਰੇਰੀ; (3) ਆਰਮੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਆਫਿਸਰਜ਼, ਜਾਂ ਅਫਸਰ, ਗੈਰ-ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਫਸਰ, ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰੀ ਫੋਰਸ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ; ਅਤੇ (4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਬਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ।

(31) ਡਿਸਕੁਆਲੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1937 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨਲ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ (ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਅਯੋਗਤਾ) ਐਕਟ, 1950 ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਐਕਟ ਸੀ। ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲਾਭ ਦੇ ਕੁਝ ਦਫਤਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇ। ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 'ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦਫਤਰ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (f) ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਲਿੰਕ ਜਾਂ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ।

(32) ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਅਧੀਨ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਐਕਟ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ

ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਜਾਂ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਦਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਹੋਣ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1937 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਭਾਵ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(33) ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1959 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਲਾਭ ਦੇ ਕੁਝ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦਫਤਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਰਥਾਤ:- (ਬੀ) ਚੀਫ਼ ਟ੍ਰਿਪ, ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਟ੍ਰਿਪ, ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਟ੍ਰਿਪ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਦਫਤਰ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1959 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਬੀ) ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1959 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਿਆਇ-2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਸਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

(34) ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਰਾਜ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।

(35) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 162, ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, 'ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। , ਸੰਘ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ

ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(36) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 73 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ 'ਸੰਘ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸੰਘ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਵੇਗਾ - (ਏ) ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਤੱਕ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ; ਅਤੇ (ਬੀ) ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਸੰਧੀ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(37) ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਰਾਮ ਜਵਿਆ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 4 ਵਿੱਚ, ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ, ਭਾਵ ਧਾਰਾ 73 ਅਤੇ 162 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੰਪੈਨੈਂਟ ਸਟੇਟਸ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸੂਚੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਘ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਰਟੀਕਲ 162 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

(38) ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ।

(39) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 310 ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (1) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰੱਖਿਆ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸੰਘ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ

ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਫਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਨੰਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 310 (1) ਵਿੱਚ ਕੋਡਬੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਧਾਰਾ 311 ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 310 ਦੇ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (2) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਰੱਖਿਆ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਜਾਂ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(40) ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ 5 ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ - ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਬਿਹਾਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ? ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ) ਐਕਟ, 1991। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਗੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਭਾਗ XIV 'ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਧਿਆਇ I ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 308 ਤੋਂ 313 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ 'ਸੇਵਾਵਾਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਧਿਆਇ II ਧਾਰਾ 315 ਤੋਂ 323 ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਜਨ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਮੀਨਿਆ. ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਰਾਜਪਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਨ.

(41) ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ,

(S.S. Saran, J.)
ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 'ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਆਇ II ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 320 'ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ 'ਸੇਵਾਵਾਂ' ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ 'ਸੇਵਾਵਾਂ' ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 309 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(42) ਇਹ ਵੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਆਮ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਕੁਝ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਕੀਮਾਂ, ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(43) ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ VI, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਧਿਆਇ II ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਧਿਆਇ III ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧਿਆਇ IV ਰਾਜਪਾਲ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ V ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ VI ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ। ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਇ VI ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 233 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਧਾਰਾ 234 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਰਟੀਕਲ 235 ਦੇ ਹੇਠਾਂ

(44) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ 'ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ' ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਵਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਭਰਤੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤੇ। ਜੱਜ. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ; ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਰਾਜ' ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਭਾਗ XIV ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਤੰਤਰ। ਅਨੁਛੇਦ 309, ਇਸ ਲਈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਆਮ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਨਿਵੇਧਾਰਾ ਖੇਤਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ VI ਦੇ ਅਧਿਆਇ VI ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਧੀਨ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲਾ ਲੇਖ।

(45) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 146 ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 146 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ

ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੱਜ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਨੁਛੇਦ 229 ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 229 ਦੀ ਉਪ-ਅਨੁਛੇਦ (2) ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੱਜ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ।

(46) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਡੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨਭਾਰਤ ਦੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਨਾਲ। ਅਨੁਛੇਦ 148 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (5) ਭਾਰਤੀ ਲੇਖਾ ਅਤੇ ਲੇਖਾ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ।

(47) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 98 ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 187 ਜੋ ਕਿ ਸਦਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸਟਾਫ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਨੁਛੇਦ 187 ਦਾ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (3), ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਨੁਛੇਦ 98 ਦੇ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (3) ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 187 ਦਾ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (3) ਜੋ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸਟਾਫ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“(3) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਰਾਜਪਾਲ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸਟਾਫ਼ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ, ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।”

(48) ਧਾਰਾ 324 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਭਾਗ XV ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੈਂਪੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 324 (5) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ

(S.S. Saron, J.)
 ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(49) ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਗ XIV ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਆਮ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਭਾਗ XIV ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਭਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ; ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ; ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ; ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ; ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸਟਾਫ਼, ਅਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

(50) ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸਾਹ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ। ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸਟਾਫ਼ ਲਈ ਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ XIV ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

309. ਯੂਨੀਅਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ - ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਐਕਟ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ, ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੰਘ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ

ਨਾਲ:

ਬਜ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਹ ਸੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਯੁਕਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 310 'ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 310 ਦਾ ਸਬ-ਆਰਟੀਕਲ (1) ਸੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਅੱਖਰ ਦਬਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਰੋਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 162 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦਾ ਉਕਤ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਪਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਿਯਮ ਜੋ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਧਾਰਾ 162 ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੰਤਰਣ

(S.S. Saron, J.)
ਅਥਾਰਟੀ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਰਖਾਸਤ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ।

(52) 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 2 (ਬੀ) 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਜਾਂ 'ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ

ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ:

(a) XXX

(b) 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਜਾਂ 'ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਸਕੱਤਰ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ;

(c) xxxx"

(53) 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਤੋਂ 8, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਢੰਗ, ਕਾਰਜਕਾਲ, ਕਾਰਜਕਾਲ, ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

" 3 . ਪੋਸਟਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ

ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ।

4. ਯੋਗਤਾਵਾਂ

ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।

5. ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਢੰਗ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੀ

ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ।

6. ਫੰਕਸ਼ਨ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਚੈਨਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ।

ਮੰਤਰੀ.

7. ਕਾਰਜਕਾਲ

ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਗੇ।

8. ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ

ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਜਿਹੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(54) ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ 09.03.2006 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, 'ਮੰਤਰੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ 2 (1) ਨੂੰ "ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ 15%। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 15% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੋਧ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(55) ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ

ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ (S.S. Sarau, J.) ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਕਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

(56) ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਭਾਗ VI 'ਰਾਜਾਂ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਆਇ II 'ਕਾਰਜਕਾਰੀ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ; ਅਧਿਆਇ III 'ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ; ਅਧਿਆਇ IV 'ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ; ਅਧਿਆਇ V 'ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ; ਅਧਿਆਇ VI 'ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਭਾਗ XIV 'ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਆਇ I 'ਸੇਵਾਵਾਂ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 308 ਤੋਂ 313 ਤੱਕ ਹੈ; ਅਧਿਆਇ II 'ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 315 ਤੋਂ 323 ਤੱਕ ਹੈ। ਧਾਰਾ 309 ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ, ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੁਕਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਧਾਰਾ 309 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਛੇਦ 320 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ 'ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਸੇਵਾਵਾਂ' ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ 'ਸੇਵਾਵਾਂ' ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਾਮੀਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖਾਸ ਸਟੈਂਡ ਹੈ ਜੋ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਬਣਾਉਣ

ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 162 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਓ, ਇਸ ਲਈ, ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 246 (3) ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 246 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਗਿਣੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-II ਵਿੱਚ ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ 'ਰਾਜ ਸੂਚੀ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਚੀ-II ਦੀ ਇੰਦਰਾਜ਼ 41 ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਰਾਜ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ। ਐਂਟਰੀ 41 ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ; ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ"

(58) ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਇਸ ਲਈ, ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ। ਇਹ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ XIV ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਕੀਮ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 41 ਵਿੱਚ 'ਰਾਜ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ' ਨੂੰ 'ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਈਜ਼ੂਸਡੋਮ ਜੈਨਰੀਸ ਦਾ ਨਿਯਮ ਉਸੇ ਕਿਸਮ, ਵਰਗ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਬਲੈਕ ਦੀ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, ਛੇਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ " ਏਜ਼ੂਸਡੋਮ ਜੈਨਰੀਸ ਨਿਯਮ " ਇਹ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਤੇ ਖਾਸ ਅਰਥ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਮਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਕਿਸਮਾਂ ਜਾਂ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ' ਈਜ਼ੂਸਡੋਮ ਜੈਨਰੀਸ ' ਜਾਂ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਾਵ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਸ਼ਬਦ. ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 41 ਵਿੱਚ 'ਰਾਜ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਉਕਤ ਐਂਟਰੀ 41 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੂਚੀ-II ਦੇ ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ

ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(59) ਏਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਵਿੱਚ। ਜਿਸ ਕੋਲ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਧਾਨਿਕ ਖੇਤਰ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 71 (sic 70) ਜਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-II ਦੀ ਐਂਟਰੀ 41 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਬੰਧ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਪੋਸਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

(60) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 70 “ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸਿਜ਼” ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਰਵਿਸਿਜ਼; ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ”, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੂਚੀ-2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 41 "ਰਾਜ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ”, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਨਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ। . ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ।

(61) ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸਾਹ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 187 (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਰਾਜਪਾਲ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਜ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ

ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸਟਾਫ ਦੀ ਭਰਤੀ, ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਬਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸਟਾਫ ਲਈ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ

ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਜੋ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਅਧੀਨ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਕੜੀ ਵਜੋਂ।

(62) ਬੀ.ਐਨ. ਨਾਗਾਰਾਜਨ ਬਨਾਮ ਮੈਜ਼ੂਰ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਭਰੋਸਗੀ ਵਿਦਿਆਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੋਸਟ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 309 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਰਟੀਕਲ 162 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਦਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੋਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹੁਦੇ।

(63) ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਰਥਾਤ ਸਵਰਨ ਲਤਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ

ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਰਵੀ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ⁶, ਜੋ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ।

(64) ਐਮਟੀ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਏਪੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

(S.S. Saron, J.)

ਮਾਮਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 24 ਅਤੇ 25 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਜਾਂ ਵਪੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ, ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

(65) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵਪੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਰਗੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(66) ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਨਸੀ ਸਿੰਘਲ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਲੋੜ ਵਿੱਚ, ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਜਾਂ ਸਮਾਪਤੀ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਲੋੜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਾੜੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ।

(67) ਉਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਜਾਂ ਦਫਤਰ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਹੁਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਬੇਚੈਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(68) ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਗੁਲੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕੇਸ, ਏ. ਸੰਜੀਵੀ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ '। ਉਕਤ ਮਾਮਲਾ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲਜ਼ ਐਕਟ, 1939 ਦੀ ਧਾਰਾ 68 (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਸਕੀਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜਪਾਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ, ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 166 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜਪਾਲ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਨਿਯਮ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(69) ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਪਲਬਧ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ

ਰਾਜਪਾਲ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦੇ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

(70) ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਲਈ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਬਜਟ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹਨ। ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ।

(71) ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਰਾਈਟਸ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, (2004 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 1087, 18.08 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2005), 2006 (1) ਸਰਵਿਸ ਕੇਸ ਟੂਡੇ 514। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 10 ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 11 ਤੋਂ 14 ਦੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

(S.S. Sarou, J.)
 ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੋਧ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮਾਨਯੋਗ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 14 ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਉਪਬੰਧ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਸ਼ਕਤੀ, ਅਧਿਕਾਰ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਨੇ ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ (ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਕੈਬਨਿਟ) ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 18.04.2005 ਨੂੰ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 14 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ। 18.04.2005 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਇਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਿਤੀ 21.04.2005 ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਨੋਟਿੰਗ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਜੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਨੋਟਿੰਗ ਫਾਈਲਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 18.04.2005 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੂ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਨਿਭਾਈ। ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਪਹਿਲੂ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਕੱਤਰਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਨਯੋਗ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਈਲ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਬਜਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫਾਈਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਿ ਇਹ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 21.04.2005 ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ-ਪਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਹਿਮਤੀ 19.04.2005 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਸੀਐਸ (ਵਿੱਤ) ਨੇ 19.04.2005 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ (ਵਿੱਤ ਨਿਯਮ) ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ, ਗਲਤ ਅਤੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(72) ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਭੇਦ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਗੁਪਤਤਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਗੁਪਤਤਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਭੇਦ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਟੱਲ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ 162 ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ 163 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਜ ਸਿਰਫ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 14 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਸਹੁੰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: -

“ਹੁਣ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਛੂਹਣ ਵਾਲੇ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 14 ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਭੇਦ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

(S.S. Saron, J.)

ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਗੁਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਗੁਪਤ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਪਤਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ, ਕੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਹੁੰ ਦਾ ਰੂਪ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 14 ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣਗੇ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 14 ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੇ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 14 ਗੁਪਤਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜੇ ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਹੁੰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ: 3 ਤੋਂ 14 ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ: 3 ਤੋਂ 14 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਸਹੁੰ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(73) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਦਾ ਹੋਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:-

"ਕੀ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗਲਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 166 ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਕੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ

ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ।”

(74) ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਰਾਈਟਸ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਪੋਸਟ ਫੈਕਟੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ-

ਸਿਰਜਣਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਫੈਸਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਜਣਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 03.05.2007 ਨੂੰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(75) ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜਾਂ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਭੇਦ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਜਿਹੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਉਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(76) ਆਇਰਸ ਰੋਡਰਿਗਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ¹⁰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਭਿਆਸੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1A) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਤੋਂ 7 ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਅਤੇ

(S.S. Sarou, J.)
 ਰੈਕ ਕਿਵੇਂ ਮਾਣਿਆ। ਅਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਗਿਣਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਰੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰਸਮੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਰੈਕ / ਰੁਤਬੇ ਵਾਲੇ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 06.07.2007, 09.07.2007 ਅਤੇ 10.07.2007 ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਜਾਂ ਰੈਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਤੋਂ 7 ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਰਜੇ/ਦਰਜੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(77) ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 91 ਵੀਂ ਸੋਧ ਜਿਸ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜੱਬੋ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਅਤੇ ਬੋਰਡ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੋਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਦਾਖਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਵਾਲੇ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਗੁਪਤ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫਾਈਲਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ।

(78) ਮਾਨਯੋਗ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ।

ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਭੱਤੇ ਐਕਟ, 1963 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਅਸਾਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਸਾਮ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ (ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ, ਤਨਖਾਹਾਂ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ) ਐਕਟ, 2004 ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ (ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਿਯੁਕਤੀ, ਤਨਖਾਹ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 2007; ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੱਤੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1971 (ਪਾਂਡੀਚਰੀ) ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ) ਐਕਟ, 1952। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੀ। ਪੰਜਾਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇੱਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਅਰਥਾਤ, ਪੰਜਾਬ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 2002। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੈਕਟਰੀਜ਼'। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਲਈ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿੱਟ ਅਤੇ ਸਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕਰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(79) ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੰਘੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1935 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਘੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਲਈ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ 10 ਇੰਚ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਜਨਰਲ, ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਉਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲੀਏ 'ਤੇ ਬੋਲੇਝੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 131, 163 ਅਤੇ 164 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨਾਲ

ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲੀਏ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਨਵਾਂਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 164 ਏ ਜੋੜਿਆ ਜੋ 01.01.2004 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਵੱਡੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ

(S.S. Saron, J.)

ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ 15% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 12 ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 15% ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੀੱਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਸੀੱਖਿਆ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਲਿਆਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 164 (1A) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਾਂ ਸੀੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀੱਵਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 3.1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਵੀ। 1969 ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੁਆਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲ-ਬਦਲੀਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦਬਾਅ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੀੱਵਧਾਨ (2002) ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ:-

"(ii) ਨਾਲ ਹੀ, ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ, ਭੌਤਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਫਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੇਠਲੇ ਸਦਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

(80) ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਨੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਰਿਪੋਰਟ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀੱਵਧਾਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਪ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ

ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਨਰੇਰੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੁਤਬੇ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗੁਪਤਤਾ ਦੀ ਸਹੂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਲ 1967 ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਸੀ। 1967 ਤੋਂ 1984 ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

(81) ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਰੈਂਕ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਉਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲੈ ਕੇ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜਪਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਭਰਤੀ, ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਨੁਛੇਦ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

(82) ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਧਾਰਾ 162 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਮਿਤੀ 04.05.2006 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਯੋਗ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ

(S.S. Saron, J.)

ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ।

(83) ਤਰਕ ਦੀ ਉਕਤ ਲਾਈਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵੈਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼, 1955 ('ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼' - ਸੰਖੇਪ ਲਈ) ਦੁਆਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਭਾਗ-II 'ਸੀਮਾਵਾਂ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 3 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਏ) ਤੋਂ (i) ਅਤੇ (ਐਲ) ਤੋਂ (ਓ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਭਾਵ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 3 ਦਾ ਧਾਰਾਜ (ਬੀ) ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਗਿਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 4 ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 320 (3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਤੋਂ (ਈ) ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਬਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੱਖਿਆ ਸੇਵਾਵਾਂ।

(84) ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਜ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਸਦਨ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸਦਨ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

(85) ਮਾਨਯੋਗ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਇਰਸ ਰੈਂਡਰਿਗ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

(86) ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਵਜੋਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਦਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। 2006 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 6 ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ 'ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ XIV ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਯੋਗ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਇਰਸ ਰੋਡਰਿਗ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ:

"34. ਦੂਸਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਰੈਂਕ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜਪਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਨੁਛੇਦ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਇਸ ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

XXXXXXXX

48. ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨਾਮਕਰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਨਿਯਮਤ ਕਾਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਨਿਯਮਤ ਰਾਜ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਧਾਰਾ (sic - ਆਰਟੀਕਲ) 164 (1A) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ/ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ' ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਉਸ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟਾਫ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ, ਇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਨਾਲ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਮੰਤਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜਨਤਕ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਲਾਈਨ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਹੈ, ਏ

ਸਵਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਮ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਨਿਯਮਤ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਈ। ਸੰਵਿਧਾਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਸੱਤਾ ਦੀ ਇਸ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 'ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ' ਨਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਮੰਤਰੀ' ਨਿਆਂਇਕ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਮੰਤਰੀ ਡੀ ਫੈਕਟੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਸਹੂਲਤਾਂ, ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

XXXXXXX

67. ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਰਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੂ ਚੁਕਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰੈਂਕ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸਿਰਫ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਦੀ ਘਾਟ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਉੱਚ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਅਤੇ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸਹੂ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਨਿਹਿਤ ਹੈ।

68. ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ 'ਸਟੇਟਸ ਅਤੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ' ਅਤੇ 'ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਦਰਜੇ ਅਤੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ' ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮੀਕਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਭੌਤਿਆਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਤੋਂ 7 ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ/ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰਾਂ/ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਗੋਆ ਰਾਜ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬ-ਆਰਡੀਨੇਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ। ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਖੁਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੀਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1A) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਜਿਸਦਾ ਉਪਯੋਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ

(S.S. Saron, J.)

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1985, ਕਰਜ਼ਾ ਰਿਕਵਰੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, ਆਦਿ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਿੱਥੇ ਸਿਵਲ ਸਰਵੈਂਟ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜਾਂ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਸਰਵੈਂਟਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਸਰਵੈਂਟ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰਜਾਂ, ਕਰਤੱਵਾਂ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਤੋਂ 7 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

(87) ਵਿਸਾਕ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ , 2013 ਦੇ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 7326 (ਡਬਲਯੂ), 01.06.2015 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:-

"42. ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਨੁਛੇਦ 309 ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਰਥਾਤ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਹੋਣ ਤੱਕ ਰਾਜ ਲਈ ਧਾਰਾ 309 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

43. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 186 ਅਤੇ 187 ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 186 ਅਤੇ 187 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ।

44. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਦਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਦਨ, ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਦਨ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

45. ਧਾਰਾ 195 ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਨਿਯਮ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ।

46. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 162 ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਜਾਂ ਯੋਗਤਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 162 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ

47. ਆਰਟੀਕਲ 163 ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਇੰਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਗੇ।

48. ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 164 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ 91 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 15% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਕਾਰ 'ਤੇ 12% ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੀਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1A) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ

(S.S. Saron, J.)

ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਪਿਛਾਖੜੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਬੰਧ 1.1.2004 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਸੋਧ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਯੋਗ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੌਤਿਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ। ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਕਟ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 91 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸੀਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

49. ਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਕੰਮ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਕਰਤਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਸਪੀਕਰ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਜੋ ਕਿ ਸੀਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕਾਰਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰਤਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਕਹੇ ਬਿਨਾਂ, ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਕੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹੈ।

(88) ਮਾਨਯੋਗ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਨੁਛੇਦ 309 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਲਈ ਧਾਰਾ 162 ਜਾਂ 309 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(89) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਬੰਬੇ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਉਪ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 (1 ਏ) ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(90) ਸੰਵਿਧਾਨ (9 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੋਧਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ

ਦਲ-ਬਦਲੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਲਕ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਡੀ-ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਖਤ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੌਮੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਐਨਸੀਆਰਡਬਲਯੂਸੀ) ਨੇ 31.03.2002 ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ. ਐਨਸੀਆਰਡਬਲਯੂਸੀ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਦਲ ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ, ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਨਤਕ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਿਆਸੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਚੋਣਾਂ ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ। ਐਨਸੀਆਰਡਬਲਯੂਸੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਦਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਤਾਕਤ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 10% 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਆਕਾਰ ਸਦਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 10% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਘਰ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਸਦਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਦੋ ਸਦਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

(91) ਸੰਵਿਧਾਨ (9 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 164 (1 ਏ) ਅਤੇ 164 (1 ਬੀ) ਨੂੰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 15% ਤੱਕ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 361 ਬੀ ਵੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਰੈ: -

361 ਬੀ. ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਦਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਦਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ

ਉਹ ਮਿਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਦਨ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, -

(a) "ਹਾਊਸ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 1 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(b) ਸਮੀਕਰਨ "ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪੋਸਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਦਫ਼ਤਰ -

(i) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਨਤਕ ਮਾਲੀਏ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ

(j) ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ।"

(92) ਸੰਵਿਧਾਨ (9 ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2003 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਆਕਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ/ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(93) ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ। ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) ਬਨਾਮ ਵੀ.ਸੀ. ਸੁਧਾਰਾ (ਪੰਨਾ

1410 'ਤੇ) ¹¹ਵਿੱਚ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 67 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ' (4 ਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ) ਵਿੱਚ ਓ. ਹੁੱਡ ਫਿਲਿਪਸ

ਪੀ. 312 ਅਤੇ 314) ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"ਮੰਤਰੀ - ਹਰੇਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ 'ਤੇ - "ਗੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ" ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਮੰਤਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਨ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨਾਲ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਕੈਬਨਿਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ - ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣਗੇ, ਜਾਂ - ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣਗੇ ਜੇਕਰ ਮੰਤਰੀ ਖੁਦ ਰਾਜ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸਦਨਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਉਹ ਜੂਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਜੋ ਦਿਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.....

ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ "ਸਥਾਈ" ਸਿਵਲ ਸੇਵਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਾਂਗ, ਉਹ ਤਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਿਵਲ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ "ਸਥਾਈ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਗੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੌਰਾਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਸੰਸਦ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਫ਼ਤਰ ਬਦਲੇ।"

(94) ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜੂਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਆਏ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

(95) ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ: -

(a) ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਦਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ;

(b) ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਾਊਸ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ

(S.S. Saron, J.)

ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ-2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 41 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਰਾਜ ਸੂਚੀ, ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ: "ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ; ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ" ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਅਧੀਨ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਐਕਟ 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਕੜੀ ਵਜੋਂ।

(c) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ। 2006 ਦੇ ਨਿਯਮ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 162 ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ।

(d) ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 164 (1 ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਲਾਕਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(96) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਦੋਵੇਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਹਨ

ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਰੱਦ, ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਿਤਕੁੰ ਰਿਸ਼ੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ